

GUSTAV NETHER

O noapte teribilă de GEHOV ¹⁾

Traducere din limba rusă.

Ivan Petrovici Panachidin deveni palid și făcînd lampa mai mică, începu a povesti cu voce tremurîndă:

„Era o noapte întunecoasă și o ceață că de-abia „vedeaî la ciți-va pași înainte. Era spre ajunul crăciunului anului 1883. Mă întorceam de la un prietin, care „acum e mort, unde asistasem la o ședință spiritistă. „Ulicioarele prin care treceam nu prea erau luminate, „așa că trebuia să merg înainte mai mult pe dibuite. „In Moscva ședeam în casa unui funcționar Trupov, în „Uspenie Moghilțe, una din cele mai izolate ulițe a mahalalei Arbat. Mergînd, mă gîndeam și gîndurile mele, „erau grele și apăsătoare.

«Viața ta merge spre declin.... căește-te.

„Această frază am auzit-o la ședință, spusă de „către Spinosa, pe a cărui spirit reușisem a-l invoca. „Atunci am cerut să-mî repete frasa și farfurioara nu „numai că mi-a repetat-o, dar a mai adăugat: „Astă „noapte“.

„Eü nu cred în spiritizm, dar ideia de moarte și „chiar numai amintirea ei, te pune totuși pe gînduri.

1) Societatea și-a propus să publice un număr de traduceri din autorii însemnați Ruși.

„Moartea, domnilor, este inevitabilă, ceva ce se vede
„în toate zilele, dar să te gîndești la ea, e supărător
„pentru natura omenească. În drum, mă înconjurase
„întinericul de nepătruns, și o ceață rece și deasă, așa
„în cît simțeam pe obraz curgînd picături de apă, iar
„vîntul șuera lugubru de-asupra capului meu. Nu ve-
„deam în juru-mî nici un suflet de om, nu auzeam de
„nicăieri vre-o voce omenească, în cît mi se umpluse
„inima cu o spaimă nedefinită și neînțeleasă. Eū, cu
„toate că, om fără prejudiciu, iuții pașii și îmi era teamă
„să mă uit în lături, crezînd că dacă mă voi uita, de sigur
„voi vedea moartea sub forma vre-unei vedenii.

Panachidin oftă adînc, bău puțină apă și continuă :

„Această frică nedefinită și neexplicabilă nu m-a
„părăsit nici atunci, cînd ajuns în al patrulea rînd al
„casei lui Trupov, am intrat în odaia mea. Nepătrunsă
„era obscuritatea camerei mele, unde vîntul gemînd în
„sobă părea că cere căldură zguduind portița îngrozitor.

„Îmi ziceam, dacă trebuie să cred pe Spinoza, va
„trebui să mor în astă noapte însoțit de tînguirea vîntu-
„lului. Zimbeam, cu toate că această perspectivă mă
„mihnea adînc.

„Aprind un chibrit. Vîntul zguduia acoperișul casei.
„Gemătul ușor se schimbă într-un urlet înfiorător. Auzeam
„de nu știu unde zgomotul produs de un oblon deschis
„și purtat de vînt, iar portița de la sobă prin zguduirea
„ei părea că cere ajutor.

„Mă gîndeam atunci, vai de cei fără adăpost într-o
„asemenea noapte ! Dar nu prea avui timp de cugetat
„mai mult. La lumina flăcării albastre a chibritului,
„mi se desfășura înaintea ochilor, un tablou neașteptat
„și înfiorător. Îmi pare rău că suflarea vîntului n-a a-
„juns pînă la flăcără, căci atunci de sigur n-ași fi văzut
„ceia ce am văzut, nici părul nu mi s-ar fi rîdicat în
„vîrful capului de spaimă. Dădui un țipet, făcui numai
„un pas pînă la ușă, și plin de spaimă, desesperare și
„teroare închisei ochii. În mijlocul odăiei era — un sicriu.
„Flacăra chibritului n-a ținut mult, însă avusesem tim-
„pul să disting contururile sicriului și să văd că era
„îmbrăcăt în o materie roză, pe care luceau mici fluturi

„ca niște scînteii și pe capac o cruce de aur înprejurată
 „cu galoane. Sunt lucruri, domnilor, care vi se întipă-
 „resc în memorie de și nu le-ați văzut de cît un sin-
 „gur moment. Așa a fost și cu acest sicriu. Nu l-am
 „văzut de cît o clipă, dar îmi aduc aminte de cele mai
 „mici amănunte. Era ca pentru un om de statură mij-
 „locie și judecînd după culoarea roză, ca pentru o fată
 „tînără. Imbrăcămintea scumpă, pedestăul împodobit,
 „mînerile de bronz—toate acestea dovedeau că răpo-
 „satul său răposata trebuiau să fi dispus de avere.

„Fără a mă mai gîndi fug din camera mea cuprins
 „de o spaimă de nedescris. În coridor și pe scară era
 „întuneric besnă. Picioarele mi se împleticeau în șubă
 „și mă mir și acum cum de nu m-am rostogolit pe
 „scară și am scapat teafăr în acea grabă de a fugi.
 „Ajungînd în stradă mă răzamai de un felinar ce era
 „ud. Incep a mă mai liniști. Inima însă îmi bătea tare,
 „iar răsufllarea mi se oprea din cînd în cînd.

O damă din auditoriū, apropiindu-se de povestitor
 mări puțin lampa și își încordă atențiunea pentru a
 auzi mai bine cele spuse de Panahidin ce continua.
 „Nu m-ași fi mirat, dacă găseam în odaia mea foc, pe
 „un tâlhar, sau un cîine turbat... Nu m-ași fi mirat, dacă
 „s-ar fi prăbușit tavanul său dușameaua, sau s-ar fi pră-
 „vălit pîreții. Toate acestea sînt naturale și de pri-
 „ceput. Dar să văd în camera mea un sicriu!?... De
 „unde s'a luat?... Sicriul scump,... de femeie,... făcut
 „de sigur pentru o tînără aristocrată. Cum putea să
 „ajungă el în odaia saracă a unui biet funcționar sarac?
 „Era gol sau era în el un cadavru?... Cine să fie oare
 „acea bogatașă care murind fără de vreme mi-a făcut
 „această vizită stranie și teribilă?... Taină ucigătoare
 „și de nepătruns.

„Cugetați atunci, că dacă aici nu e în joc vre-o
 „minune, e de sigur o crimă. Mi-am chinuit mintea în
 „toate felurile. De, ușa în timpul absenței mele era în-
 „chisă, iar locul cheiei, nu era cunoscut de cît unora
 „din amicii cei mai intimi. Dar amicii de sigur nu mi-aū
 „adus acolo sicriul. Se putea presupune de asemenea,
 „că el ar fi fost adus la mine de ciocli din greșală,

„înşelindu-se de etaj, ori de uşă, ori să-l aducă unde
 „nu trebuia. Dar cine nu ştie, că cioclii noştri nu pã-
 „răsesc camera pînă nu li se plăteşte pentru munca lor,
 „sau cel puţin înainte de a li se da vre-un bacşiş (sau
 „cum zic Ruşii, pentru un ceat). Spiritele mi-aũ pre-
 „vestit moartea, mă gîndeam eũ. Oare nu cum-va ele
 „aũ avut şi grija de a-mi pune la dispoziţie tot odatã
 „şi sicriul?

„Eũ, domnilor, o repet nu cred şi nici n-am crezut
 „vre-odată în spiritizm, dar o asemenea coincidenţã
 „poate sã aducã chiar pe un filozof în dispoziţiune
 „misticã.

„Ei! toate acestea sînt fleacuri şi eũ sîs mai fricos
 „de cît un şcolar;—de sigur a fost o înşelãciune op-
 „ticã şi nimic mai mult! Cînd pornisem spre casã, eram
 „poate sub înrîurirea unui misticism şi în acest caz era
 „foarte posibil ca nervii mei bolnãvicioşi sã vadã un
 „sicriũ acolo unde nu era nimic... La urma urmei tot
 „înşelãciune opticã! Ce sã fie alta? Ploaia îmi scaldã
 „obrajii, iar vîntul îmi scutura minios poalele hainei şi
 „cît pe ce sã-mi iea şi căciula de pe cap. Mi se facuse
 „frig şi eram ud peste tot. Trebuia sã mã duc unde-va,
 „dar unde? Sã mã întorc acasã, însemna a mã supune
 „iarãşi la acea vedenie oribilã şi aceasta îmi era peste
 „puterea mea. Ne vãzînd lingã mine nici un suflet de
 „om, ne auzînd nici o voce omeneascã şi fiind singur
 „cu sicriul în care poate zãcea un cadavru, puteam sã
 „înebunesc. Sã rãmîn în stradã sub o ploaie torenţialã
 „şi în frig, era deasemenea imposibil.

„Am hotãrit dar sã mã duc sã-mi trec noaptea la
 „amicul meũ Upokoew, care precum ştiţi, nu mult dupã
 „aceia s-a împuşcat. El şedea în o camerã mobilatã la
 „comerciantul Cerapow, într-o uliţã infundatã, ce-i zicea
 „şi strada moartã.

Panahidin îşi şterse sudoarea rece de pe faţa-i pa-
 lidã şi ottînd adînc, urmã:

„Pe amicul meũ nu l-am gãsit acasã. Bãtînd la
 „uşã şi convingîndu-mã cã în adevãr a plecat, pipãii pe
 „o grindã şi gãsînd cheia deschid uşã şi intru. Arunc
 „de pe mine şuba ce era udã şi dupã ce, dibuînd, gãsesc

„canapeaua mă așez să mă odihnesc. Era întuneric de
 „tot. Prin ventilatorul ferestrei sufla vîntul cîntecu-i de
 „jale. La Kreml sunau clopotele de utreniea de Crăciun.
 „Capul îmi svîcnea și urechile îmi țiuiau. Aprind un
 „chibrit. Lumina însă nu m-a scapat de dispozițiunea
 „neagră în care mă aflam, ci din contra, o spaimă te-
 „ribilă și de necrezut mă cuprinde iarăși. Dadui un
 „țipet,... mă scol... mă clatin... și fără a ști ce se pe-
 „trece cu mine, fugii pe ușă afară. În odaia camara-
 „dului meu, văzusem acelaș lucru ca și la mine... un
 „sicriu.

„Sicriul camaradului meu era de două ori mai
 „mare și îmbrăcămîntea de culoare cafenie, îl făcea și
 „mai lugubru.

„Cum a ajuns el aici? Că a fost și acum o înșe-
 „lăciune optică, aceasta era acum imposibil să mă mai
 „îndoesc. Nu putea să se afle sicriuri în toate casele!
 „Invederat că aceasta era o boală a nervilor mei; era
 „o halucinațiune. Ori unde m-ași duce acum, voi vedea
 „de sigur pretutindenî lăcașul teribil al morței. Se vede
 „că, am pierdut uzul rațiunei, m-am îmbolnăvit de un
 „fel de raclo-manie; iar cauza n-am căutat-o departe,
 „n-aveam de cit să-mi amintesc ședința spiritistă și cu-
 „vințele lui Spinoza.

„Inebuneam! cugetam cu spaimă apucîndu-mă cu
 „minele de cap. Doamne! ce-i de făcut? Capul îmi
 „svîcnea, picioarele mi se împleticeau. Ploaia turna ca
 „din cofă, vîntul mă pătrundea, căci n-aveam pe mine
 „nici șuba nici căciula. Mi-a fost imposibil a mă în-
 „toarce să le iaș, aceasta era peste puterile mele.
 „Spaima mă cuprinsese cu totul. Părul mi se suise în
 „virful capului, de pe față îmi curgea sudoare rece,
 „de și mă convinsesem aproape, că toate n-au fost de
 „cît halucinațiune.

„Ce era de făcut? urmă Panochidin. Inebuneam
 „și eram amenințat să răcesc. Din norocire îmi adusei
 „aminte că nu departe de fundacul întunecat, locuia un
 „bun prietin al meu, făcut nu de mult doctor și care
 „fusesse și el în acea noapte la ședința spiritistă. Mă
 „grabii să ajung la el. Pe atunci încă nu era însurat cu

„negustoreasa cea bogată și locuia în etajul al cincilea
„a casei consilierului de stat Kladbicienski.

„La Pogostov mi-a fost scris, ca nervii mei să su-
„fere o nouă tortură. Urcându-mă la el, auzii un vuet
„teribil. Sus fugea cine-va, bătînd tare din picioare și
„izbind ușile. La mine! aud țipînd, țipet ce-ți rupea
„inima. La mine! Portar!

„Iar după un moment îmi iese înainte de sus o
„figură întunecoasă, îmbracată în șubă și cu jobenul
„turtit.

„Pogostov! strig eă, recunoscînd pe amicul meu.
„Tu ești? Ce s-a întîmplat cu tine? Ajungîndu-mă Po-
„gostov se oprește și mă apucă de mină în mod febril.
„Era foarte palid, răsufă greă și tremura. Ochiul i se
„mișcău în mod neliniștit, peptu-î se zbuciuma. Tu ești
„Panachidin? Întreabă el cu un glas întunecat. Oare
„tu ești? Ești palid parc-că ai ieșit din mormînt. Oare
„nu cum-va ești și tu vre-o vedenie? O Doamne! Ce
„teribil ești! Dar ce-i cu tine? De ce ești așa vînat
„la față?

„O amice, lasă-mă să-mi vin în fire. Mă bucur, că
„te-am văzut, dacă ești tu în realitate și nu cum-va
„ești și tu vre-o halucinațiune. Blestemata ședință spi-
„ritistă.... Așa mi-a sdruncinat nervii, în cît, inchipuește-ți,
„întorcîndu-mă acasă, am văzut la mine în camera....
„un sicriū!

„N-am crezut auzului meu și l-am rugat să-mi
„spună încă-o dată.

„Raclă, adevărată raclă! spuse doctorul, lăsîndu-se
„jos pe treaptă din cauza slăbiciunei!

„Nu sînt poltron, dar și dracul însuși s-ar speria,
„dacă după o ședință spiritistă s-ar pâlî în întuneric
„de o raclă.

„Bolborosînd și inecîndu-mă în vorbă, spusei doc-
„torului despre raclele văzute de mine.

„Un minut ne uitaram unul la altul cu mirare, a-
„poi spre a ne convinge dacă nu sîntem în halucina-
„țiune, începusem a ne pișca unul pe altul.

„Amîndoi suferim de aceeași boală—spuse docto-
„rul—se vede că acum noi nu visăm și nu ne privim

„unul pe altul prin vis. De sigur, raclele, a mea și a „mindouă ale tale nu sînt înșelăciune optică, ci ceva „ce există în realitate. Ce-î de făcut acum ?

„Șezînd o oră întreagă pe scara rece și perzîndu-ne „în fel de fel de presupunerî, ni se făcuse frig și ho- „tărîrăm să alungăm spaima nedemnă și deșteptînd „servitorul, să plecăm în odaia doctorului. Am și fă- „cut. Intrînd, aprinsesem o luminare, și în adevăr ză- „rim racla, îmbracată cu stofă albă de matasă, cu „ciucuri și ornamente de aur. Servitorul își făcu în „mod pios crucea.

„Acum se poate afla —spuse doctorul palid și tre- „murînd—dacă racla e deșartă sau în ea... locuște „cine-va ?

„După o indeciziune lungă care era bine înțeleasă, „doctorul se plecă și stringînd dinții de frică și de aș- „teptare, ridică capacul raclei. Ne uităm în lăuntru și... „racla era deșartă.

„Nu era întrînsa nici un cadavru, dar în locu- „găsim o scrisoare cu conținutul următor:

„Dragă Pogostov!“ „Tu știi că afacerile socrului „meu aū ajuns într-o stare proastră și decăzută. S-a „vîrît în datorii pînă-n git. Mine ori poimîne vor veni „să facă inventarierea averei sale și una ca aceasta ar „ruina familia sa și pe a mea, iar onoarea noastră, „care pentru mine e mai presus de ori-ce, s-ar peri- „clita. Conform cu hotărîrea consiliului de familie, ce „l-am ținut erî, am decis să ascundem lucrurile care „sunt mai scumpe și mai de preț. Așa dar de oare-ce „averea noastră întreaga se compune din racle (tu știi „că el e constructor și antreprenor de racle și acce- „sorii, cel mai bun în oraș), am decis să ascundem „cele mai bune racle. Mă adresez către tine, ca la un „amic, ajută-mă, și scapă pozițiunea și onoarea noastră ! „În speranța că ne vei ajuta să ne salvăm averea, îți „trimit dragă, o raclă, pe care te rog s-o ascunzi la „tine și s-o păstrezi pînă la cererea din parte-ne. Fără „ajutorul cunoscuților și amicilor sîntem morți. Sper „că nu mă vei refuza cu atît mai mult, că racla n-are „să rămîie la tine de cît cel mult o săptămîină. La toți

„pe care îi consider ca adevărați amici, le-am trimis
„cite o raclă și mă aștept la mărinimia și nobilimea
„iniinilor lor. — Amicul care te iubește, Ivan Celiustin.

„După această pățanie, am stat bolnav vre-o trei
„luni de zile de zguduirea nervilor, iar amicul nostru,
„ginerile constructorului de racle a scapat onoarea și
„averea sa și deja ține un birou de pompe funebre,
„face comerț cu racle și pietre mormintale. Afacerile
„sale nu merg așa strălucit și eu tot mă tem, ca nu
„cum-va într-o bună dimineață să mă trezesc cu vre-un
„monument de marmură sau vre-un catafalc lângă
„patul meu“.
